

Kirkefondets årsberetning 2018

Kirkefondet ”blander sig”

Kirkefondet har også i det forløbne år været involveret i små og store opgaver på mange forskellige niveauer i folkekirken – fra dialog med kirkeministeriet om gode modeller til overskuelig og letforståelig formidling af tal og statistikker til workshops og bistand for små landsogne, som er udfordret på hvordan de holder liv i deres lokale kirke. Alt dette sker i Kirkefondets ønske om at være iværksætter, inspirator, katalysator og italesætter ind i folkekirken.

Kirkefondet ”undersøger”

Hvad er en menighed?

I mere end et år har en lille arbejdsgruppe i Kirkefondets bestyrelse arbejdet med begrebet ”menighed”. Hvad er en menighed? Hvordan bruges begrebet i folkekirken, og hvad dækker det over? Arbejdsgruppen har foretaget feltstudier i et større københavnsk forstadsogn både ved gudstjenester, konfirmander, seniorklub mm., hvilket har givet megen nyttig viden om, hvordan livet leves i en lokal sognemenighed. F.eks. bør det overvejes, hvordan man lokalt kan være kirke både for den indre kerne og for den ”brede” yderkreds. Og er det noget, som gør sig gældende i andre sammenlignelige sogne med kirker, som er bygget for 40-50 år siden? Arbejdsgruppen fandt behov for, at der udvikles ”redskaber”, som kan give et overblik over menighedens situation og sandsynlige fremtid – f.eks. en form for årligt serviceeftersyn. Ved et bestyrelsesseminar blev forskellige ideer prøvet af i samarbejde med Kirkefondets stiftsudvalg i Helsingør stift, hvorefter arbejdsgruppen vil gå videre med tanken om en sådan lille ”menighedseftersyns-pakke”. Et konkret resultat af gruppens arbejde er, at Kirken i Dag 4/2018 har menighedsforståelse som tema.

At skabe eksistentielle møderum - udviklingsprocesser i den lokale kirke

Dorte Kappelgaard er godt i gang med den erhvervs-ph.d., som støttes af Kirkefondet og Innovationsfonden. Som en selvstændig første del af projektet har hun foretaget ca. 25 interviews med ”praktiske kirkeudviklere”, fortrinsvis med præster. Det har givet hende en god baggrundsviden for det videre forløb, som indeholder aktionsforskning i to deltagende sogne – et midtjysk landsogn og et københavnsk bysogn, hvor hun sammen med ansatte og frivillige har igangsat udviklingsprocesser for at skabe lokale aktiviteter til fremme af de eksistentielle samtaler i og omkring kirkerne. Det er tanken, at projektets resultater udover i en egentlig afhandling også skal formidles i en mere lettilgængelig bog - måske en slags ”håndbog” i at skabe eksistentielle møderum – og i kurser og evt. web-seminar.

Kirkefondet ”udvikler”

”Dåb i dag”

Kirkefondet har med økonomisk støtte fra Den Folkekirkelige Udviklingsfond og i samarbejde med Center for Kirkeforskning ved Københavns Universitet siden efteråret 2017 arbejdet med projektet ”Dåb i dag”. Gennem interviews med forældre i 5 forskellige sogne udover landet (Dalum, Jerslev, Nykøbing Falster, Oppe Sundby og Them) afdækkes, hvordan forældrene tænker og agerer i forbindelse med dåb eller ej for deres børn. Sideløbende med denne undersøgelse afvikler Kirkefondets udviklingskonsulent Berit Weigand Berg i de samme sogne en kort ideudviklingsproces, hvor sognene bliver inspireret til at tænke nyt og igangsætte nye initiativer indenfor dåb, børn og kirke. Nogle sogne har fokuseret på hvordan man med gaver eller lign. kan give forældrene og dåbsbarnet noget, som kan være et god dåbsminde, mens andre har arbejdet mere med at skabe en relevant kommunikation om dåb for de nybakte forældre. Alle ideerne samles i et idekatalog, som udkommer op til konferencen ”Dåben under forandring?”, hvor der udover en præsentation af projektets resultater vil være en bred facet af teoretiske og praktiske indlæg om hvad der bliver tænkt og gjort mht. dåb i folkekirken. Desuden vil første nummer af Kirken i Dag i 2019 følge op med supplerende artikler mm. om projektet.

Lokal Kirkeudvikling

De tre sogne i det storkøbenhavnanske netværk har nu afsluttet deres forløb. Den sidste netværksdag havde frivillighed som tema og blev afsluttet med en gudstjeneste. De to netværk i landprovstier, Salling og Rebild, er også afsluttet i det forløbne år. Det har været to meget forskellige forløb, som har været tilpasset lokale forhold og ønsker. I Salling var fokus bl.a. at få en række sogne, som var blevet sammenlagt i storpastorater, til at fungere og trække på samme hammel. Det er bl.a. lykkedes når repræsentanter fra fem sogne i Østsalling pastorat stiller op på den lokale "Breum-messe" for at være synlige og få en øget dialog med lokalbefolkningen. I Rebild blev der efter ønske arbejdet i tematiske arbejdsgrupper med emnerne diakoni, det kirkelige liv, børn og unge samt menighedsrådsarbejde og økonomi. En afsluttende projektrapport til stiftsrådet i Aalborg stift er undervejs, og den skildrer hvorledes grupperne har barslet med ideer om alt fra fælles kirkegårdsdrift og musicalcamp til en trailer med udstyr til et transportabelt "diakoni-telt" med pavillon, borde, stole, kaffemaskine mm.

Der er også gang i lokale kirkeudviklingsforløb for enkelte sogne. I Himmelev ved Roskilde har opgaven været præget af, at sognet skal indrette sig på, at der i løbet af 2019 indvies en ny kirke i Trekroner-området. Et udviklingsforløb Vollsrose sogn er netop begyndt, hvor der er et tæt samspil med sognepræst Povl Götke, som er ansat til at skabe udvikling og vækst i kirke- og gudstjenestelivet.

Kirken i byen

Arbejdet med dette særlige område tog for alvor sin begyndelse på en velbesøgt og vellykket konference forud for forrige års repræsentantskabsmøde. Det blev fulgt op med en studietur til Holland i maj 2018 – primært til Amsterdam og Utrecht – for at se og høre, hvordan den protestantiske kirke i Holland arbejder med at være kirke i byen – særligt med fokus hvordan kirken går aktivt ind i nye byområder – i beboerhuse, med mobilkirke (i en stor ombygget autocamper), cafe, "popup"-kirke mm. I alt 25 præster, menighedsrådsmedlemmer mm. – primært fra de større danske byer – deltog i turen.

Næste skridt er dannelse af et eller to netværk for sogne, som oplever stor befolkningstilvækst og dermed behov for at tænke nyt om den "kirkelige tilstedeværelse" i de nye byområder. Der er allerede 3-4 sogne, som positivt har tilkendegivet ønske om at være med, hvorfor netværket forventes igangsat først i det nye år.

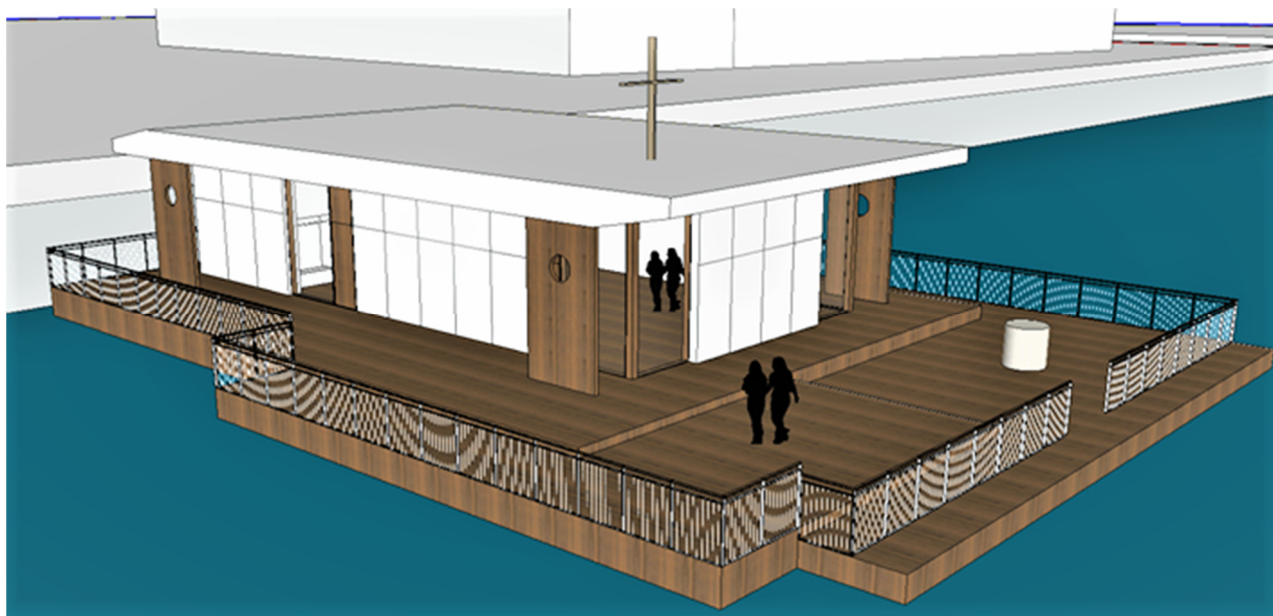

Konsulentopgaver – herunder et par større særopgaver

Udover de mange workshops, visionsdage mm., som afholdes rundt i landets sogne og provstier, så er der pt. gang i tre større opgaver. De tre sogne i Frederikshavn by er gået sammen i en proces, hvor de dels vil se på hvordan de kan udnytte sognenes og kirkernes forskellighed ud fra det faktum, at mange af byens indbyggere søger kirkernes tilbud på tværs af sognegrænser, og dels finde nye veje til større samarbejde på tværs mellem sognene. Først blev der udarbejdet en fælles "byprofil" til belysning af befolkningssammensætningen, derefter blev der foretaget en række fokusgruppeinterviews blandt forskellige grupper i byen, og endelig er der afholdt et par workshops med fokus på bl.a. de udfordringer kirkerne står overfor. I Skanderborg sogn er der godt gang i en 2-3 årig proces med afdækning af ønsker til en ny kirke i byen. Der har været afholdt fokusgruppeinterviews blandt menighedsrådsmedlemmer, ansatte, frivillige og forskellige deltagere i sognets arrangementer mm. Det har bl.a. vist et ønske om at en ny kirke skal være grøn, åben og bæredygtig i ordenes bredeste forstand. Desuden er der blevet arbejdet med fordele og ulemper ved nye og gamle kirkerum. De næste skridt bliver bl.a. lytterunder bredt ud blandt befolkningen i Skanderborg samt studietur til sogne, som har både nye og gamle kirker i samme sogn.

Endelig afvikler Kirkefondet i 2018 et såkaldt "genindmeldelsesprojekt" i samarbejde med Helsingør stift. Det er et udviklingsprojekt med henblik på at give kirken lettilgængelige redskaber til at modtage voksne, der gerne vil ny- eller gen-indmeldes. Lokale sogne og præster inddrages for at de skal interviewe mennesker, der har valgt at genindmelde sig i folkekirken. Med viden fra disse interviews udarbejdes materiale om, hvordan et sogn som helhed (og ikke kun præsten/kordeggen) kan byde de "genindmeldte" velkommen i kirken igen.

Kirkefondet ”investerer”

Husbådskirke

En del af de midler, som Kirkefondet fik rådighed over ved salget af tre af de i 2013 lukkede københavnske kirker, investeres i disse år i tiltag til gavn for det kirkelige liv i København. Den største investering er beslutningen om at bygge en husbådskirke, som på en måde er en moderne variant af vandrekirken. Tanken er, at husbådskirken også skal kunne ”genbruges” forskellige steder – f.eks. i Københavns Nordhavn. Lige før sommerferien blev der skrevet kontrakt med husbådsbygge-firmaet CDesign om at bygge husbådskirken, og byggeriet forventes i gangsat sidst på året. Sammen med repræsentanter fra menighedsrådet i Sydhavn arbejdes der pt. på at finde en egnet placering til husbådskirken i Sydhavn, således at den i nogle år kan danne rammen om gudstjenester, kirkelige handlinger, undervisning og aktiviteter for den nye bydel, hvor der nu bor mere end 6000 mennesker.

Konsulentbistand, skibsleje mm.

Kirkefondet investerer ikke kun i fysiske lokaliteter til gavn for kirkelivet i de nye byområder i København. Der er en dialog i gang med Sydhavn sogns menighedsråd for at finde den form for samarbejde, hvor Kirkefondet bedst muligt kan understøtte udviklingen af menighedslivet i de nye områder af sognet og være med til at skabe medejerskab til den kommende kirke – gerne i et tæt samarbejde med en lokal arbejdsgruppe, hvor Kirkefondets udviklingskonsulent kan give sparring. Mht. Ørestad er der indgået en aftale med Islands Brygges sogn om, at Kirkefondet stiller sig til rådighed med konsulentbistand i en tre-årig Lokal Kirkeudviklingsproces med halvårslige workshops og løbende mentorbistand for en lokal arbejdsgruppe i Ørestad. I Nordhavn var Kirkefondet fra 2. pinsedag 2018 og en uge frem involveret i afvikling af en række gudstjenester, aktiviteter mm. på et skib, som Kirkefondet havde lejet til formålet. Det skete i samarbejde med frivillige og ansatte fra Hans Egedes sogns menighedsråd samt Sabine Kleinbeck (tidl. ansat i Kirkefondet), og det fik gjort kirken synlig og nærværende for de mange nye beboere i Nordhavn. Kirkefondet har udtrykt sit ønske om følge op på dette initiativ, men afventer afklaring af interne forhold i Hans Egedes sogn.

Kirkefondet ”inspirerer”

Flere vejkirker

I alt 431 vejkirker er med i ordningen i 2018. Det er rekord og 16 mere end forrige år! Der er også kommet over 30 nye cykelvenlige vejkirker med. For at gøre arbejdet med at styre produktionen af de to vejkirkefoldere samt oplysninger om vejkirkerne på hjemmesiden, så er der udviklet en ny interaktiv database. Det betyder bl.a. at udsendelse af korrekturer til de kirker, der allerede er med i ordningen, kan gøres elektronisk med et link, hvor de kan gå ind og rette oplysninger. Der er pt. overvejelser om at udvikle en ny ”udgivelse”/et nyt ”produkt” til vejkirkerne som supplement til den populære sorte æske med inspirationskort, som efterhånden står i mange vejkirker. Det kobles sammen med et ønske om at inspirere bl.a. vejkirkerne til at skabe mere ”aktive kirkerum” for f.eks. ”andagtsøgende”, men hvor man også kan styrke det ”pædagogiske” element som supplement til de mange ”historiske” elementer i kirkerummet.

Gudstjenestevikling mm

Som et led i en lang tradition med, at Kirkefondet inspirerer til og udgiver salmer til brug i folkekirkens gudstjenester, planlægges en opfølgning på bogen ”Vi har et håb” med flere nye salmer og sange fra hele verden. Bogen forventes at udkomme op til Himmelske Dage i Herning i foråret 2019 og det er Betty og Peter Arendt, som er ankerpersoner på projektet.

Folkekirkens sang og musik blev også belyst i et af årets temanumre i Kirken i Dag. Endelig har flere af Kirkefondets medarbejdere igen i år deltaget i kurser, seminarer med fokus på gudstjeneste og liturgi.

Udgivelser

Op til årsmødet for Landsforeningen af Menighedsråds fremstillede og lancerede Kirkefondet to nye bogmærker: 10 gode spørgsmål, når kirken vil lytte til lokalsamfundet og 10 gode ideer til at tale om tro og kirke. Desuden blev der ved samme lejlighed udgivet tre nye informationsfoldere om henholdsvis kirkerummet, gudstjenesten og folkekirkens opbygning.

Mange frivillige og ansatte i folkekirken får inspiration gennem Kirkefondets magasin ”Kirken i dag”, som redigeres af kommunikationskonsulent Charlotte Lydholm. I 2018 var temaerne i de første tre numre: ”Folkekirkens sang og musik”, ”Tal om folkekirken – folkekirkens tal”, ”Kirke og kunst” - og sidst på året udkommer et nummer om menighedsudvikling.

Sogneprofiler m.m.

I mere end et halvt år har Kirkefondet ikke kunnet levere sogneprofiler og -analyser med opdaterede tal pr. 2017. Det skyldes flere forhold: Midt i december lancerede Kirkeministeriet og Danmarks Statistik uden varsel nye sognestatistiske tal med tabeller i et helt nyt format og uden en 2017-opdatering af den store oversigtstabel med nøgletal for stifter, provstier og sogne og af tabellen om husstande og husstandsindkomster, som bl.a. anvendes som grundlag for overvejelser af evt. diakonale tiltag i sognene. Tabellerne var desuden nu blevet gjort offentligt tilgængelige, hvilket førte til, at i slutningen af februar 2018 blev alle tabeller pludselig fjernet fuldstændig fra statistikbanken - tilsyneladende på grund af problemer med at offentliggøre alt for detaljerede informationer. Efter godt 1½ måneds ventetid kom tabellerne tilbage i statistikbanken, men nu i en så skrabet version, at Kirkefondet ikke kan forsvare at bygge analyser på så spinkelt et grundlag. Efter dialog med både Kirkeministeriet og Danmarks Statistik har Kirkefondet fået lov til – indtil videre for egen regning – at få Danmarks Statistik til at levere en opdatering af sognestatistikken til 2017 svarende til tidligere års tabel-opbygninger. Endelig ultimo august 2018 blev de opdaterede tabeller med 2017-tal klar, således at analysekonsulent Sille Fusager nu arbejder på højtryk for at få leveret de mange bestillinger, som har hobet sig op siden årsskiftet.

Samarbejdsrelationer

Der foregår megen gensidig inspiration i de mange forskellige samarbejdsrelationer, som Kirkefondets ansatte og bestyrelse indgår i. Det gælder f.eks. kirkekonsulenter.dk, Samtaleforum (Indre Mission, Grundtvigsk Forum, Kirkeligt Centrum og Kirkefondet), ledernetværk i ISOBRO, Danske Kirkers Råd, FKOF mm. I årets løb er udviklingskonsulent Berit Weigand Berg kommet med i Københavns stifts Ungeudvalg. Endvidere er Kirkefondets generalsekretær, Henrik Bundgaard Nielsen, i samarbejde med bl.a. Landsforeningen af Menighedsråd, Grundtvigsk Forum, Indre Mission, Præsteforeningen, KFUM og KFUK, FDF og Dansk Diakoniråd med til planlægningen af det tredje folkekirkemøde, som vil blive afholdt fredag den 31. maj 2019 i forbindelse med Himmelske Dage i Herning.

Kirkefondets ”maskinrum”

Det er en stor fordel i Kirkefondets vidtforgreneede arbejdsområder, at der er en god kontinuitet blandt de ansatte. Bortset fra at der i årets løb er kommet en ny studentermedhjælper, Christine Roj-Larsen, til afløsning for Martin Sørensen, som flyttede til Århus, har der været stabilitet blandt kontorets stab af medarbejdere. Der har desuden til fokusgruppeinterviews mm. været hyret personer ind til løsning af specifikke opgaver i kortere og længere forløb – bl.a. et par nyuddannede kandidater med kvalifikationer indenfor religionssociologi og lign. Bestyrelsen er også præget af stor kontinuitet og engagement. Ved repræsentantskabsmødet i 2017 var der således fire bestyrelsesmedlemmer, som var villige til at lade sig vælge til endnu en 2-årig periode.

Det er også en del af hverdagen i Kirkefondets arbejde, at der som en ”arv fra fortiden” er en række ejendomme, som der fra tid til anden skal ofres lidt tid og ressourcer på. Det gælder bl.a. de lokaler, som før husede Sjelør kirkes børnehave. Den blev lukket for et par år siden, og lokalerne er hjemfaldet til Kirkefondet. Ejendommen er nærmest en integreret del af den tidligere Sjelør Kirke, som nu rummer KFUM-spejdernes administrationscenter. KFUM-spejderne har gjort en stor indsats for en vision om at omdanne den tidligere børnehave til et fælles foreningshus for børn og unge i den del af Sydhavn. Der har også været dialog med forskellige kommunale instanser, men nu er den form for paraplyforening dannet, som får mulighed for at overtage driften af huset, så det bliver omkostningsfrit for Kirkefondet. I den nordlige del af København er Lundehus Kirkes Ungdomsgård efter flere års forhandlinger blevet solgt i forbindelse med byggeri af ungdomsboliger på en nærliggende grund. Det er så blevet frigivet midler til byggeri af et nyt foreningshus på en lejet nabogrund. I forbindelse med salget har Kirkefondet ønsket at afslutte sit engagement der, hvilket er blevet løst ved en udbetaling på 500.000 kr. mod, at Kirkefondet giver afkald på den tinglyste servitut om hjemfaldsret til Lundehus Kirkes Ungdomsgård.

Endelig skal det nævnes, at Kirkefondet som så mange andre frivillige organisationer i 2018 har måttet bruge tid, ressourcer og penge til bl.a. omlægning af IT-rutiner for at opfylde kravene i den nye Persondataforordning. Heldigvis har ISOBRO i denne sag har ydet en god og værdifuld hjælp.

Som afslutning skal lyde en tak for de udfordringer og opgaver, som Kirkefondet er blevet betroet at løse i det forløbne år til glæde og gavn for folkekirkens liv og vækst. Vi ser frem til fortsat samarbejde og nye udfordringer i 2019.

På bestyrelsens vegne
Erik Møllerup, formand,
Oktober 2018